

LANDSCHAPSNIEUWS

NUMMER 24 - JAARGANG 11 - WINTER 2014

WIN!
wandelbox
10x

**Wandelen in
DE WIJERS**

**BAK BROOD
op school!**

EXOTENBESTRIJDING
in **6** vragen
en antwoorden

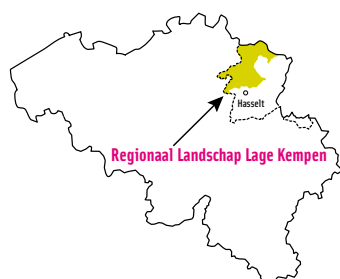
Landschap in beeld

Pastoorswal Sint-Huibrechts-Lille

Regionaal Landschap Lage Kempen investeert in een levend landschap:

- Een landschap waar er ruimte is voor natuur én mensen
- Een landschap waar cultuur en natuur samenkomen
- Een landschap waar tradities en nieuwe gebruiken elkaar aanvullen

Dit doen we door samen met verschillende partners kansen te benutten en te creëren. We verbinden inwoners en bezoekers met het landschap uit de Lage Kempen. We laten hen het landschap beleven en waarderen, zodat ze er mee zorg voor dragen. Het Regionaal Landschap Lage Kempen vind je in het noorden en westen van de provincie Limburg, uitgestrekt over 15 gemeenten. Het is een van de meest waardevolle natuur- en groengebieden in Vlaanderen!

COLOFON

Oplage 32.000 ex.
Wettelijk depot: D2014/10.676/5
Redactie: RLLK. Foto's: tenzij anders vermeld RLLK
Vormgeving: www.seegersgombeer.be - Druk: Moderna.
Gedrukt op milieuvriendelijk papier met FSC-label.

V.U. Ludwig Vandenhove, Regionaal Landschap Lage Kempen vzw
Grote Baan 176, 3530 Houthalen-Helchteren
Tel 011/78 52 59. E-mail: info@RLLK.be

Wil je dit **landschapsnieuws** gratis in de brievenbus krijgen?
Abonneer je dan nu door een mail met je gegevens te sturen naar info@rllk.be.

Beste lezer

Invasieve soorten overwoekeren ons.

Bomen, struiken en planten uit alle hoeken van de wereld sieren onze tuinen, parken, lanen, enz. Er was een tijd dat dit zelfs 'sjiek' stond. Maar sommige planten zijn niet zo onschuldig als oorspronkelijk gedacht. Soorten als de reuzenbalsemien en de Amerikaanse vogelkers overwoekeren immers de bestaande inheemse planten en dwingen hen zelfs tot verdwijnen. We moeten dit probleem aanpakken om onze oorspronkelijke bossen en houtkanten te behouden. Planten van hier zijn een goed alternatief. Zo dragen we zorg voor ons authentiek Limburgs landschap.

*Nog een tip: een wandelbox **De Wijers** of **Bosland** is een duurzaam en gezond geschenk voor de komende feestdagen.*

Veel lees- en wandelgenot en al een prettig eindejaar.

Ludwig Vandenhove
Gedeputeerde voor leefmilieu en natuur,
voorzitter Regionaal Landschap Lage Kempen vzw

Tip

Bak brood op school!

Met deze leuke en leerrijke schooluitstap duik je met je school in het verleden én in de natuur. De uitstap beslaat twee dagen en is geschikt voor de derde graad basisonderwijs. In het eerste deel trek je naar een houtkant in de buurt van de school. Daar bekijk je hoe het landschap er vroeger uitzag en wat je nu ziet. Je oogst takken uit de houtkant en leert over het belang van zo'n houtkant, vroeger en nu.

In het tweede deel komt een bakoven naar school, waarbij je met je eigen takkenbundels de oven warm stookt om brood te bakken. Ondertussen leer je over hernieuwbare energie, CO₂-neutraliteit en nog veel meer. En het beste nieuws? De activiteit is in het schooljaar 2014-2015 helemaal gratis voor scholen uit Hamont-Achel, Bocholt, Eksel en Sint-Huibrechts-Lille! Volgend schooljaar kan elke school in Limburg deelnemen voor € 2 per kind en dagdeel.

Dit Leader-project kwam tot stand met de steun van het Europees fonds voor Plattelandsontwikkeling, de Vlaamse Overheid, de Provincie Limburg en de samenwerking tussen Regionaal Landschap Lage Kempen, Plattelandsklassen en Werkgroep Isis.

> Scholen kunnen de uitstap boeken
via educatie@werkgroepisis.be

Wandelen in De Wijers

Ontdek **De Wijers** in het hartje van de provincie Limburg met de nieuwe **wandelbox** De Wijers. Hierin zitten 7 wandelkaarten, goed voor 200 km wandelplezier in het land van 1001 vijvers! Het is niet voor niets één van de meest waardevolle landschappen in Vlaanderen! Hier hoor je de roerdomp 'hoempen' en luister je naar het concert van de boomkikkers ... De wandelbox kost € 15.

Liever meteen een fikse uitstap? Kies dan voor de nieuwe lange afstandswandeling De Wijers en maak een stevige meerdaagse trektocht, die je helemaal onderdompelt in de wondere waterwereld van De Wijers. De **lange afstandswandeling** is 76 km lang, maar je kan ook kiezen voor dagstappers van zo'n 22 km. Te koop voor € 5, met handige infobrochure.

> www.rllk.be/webshop

> Meer wandelen: www.wandeleninlimburg.be

Exotenbestrijding

in 6 vragen en antwoorden

1

Waarom bestrijden we exoten?

Iedereen heeft in zijn tuin wel ingevoerde, exotische planten. Vroeger werden ook in de natuur bewust uitheemse bomen en struiken aangeplant. Enkele soorten blijken in de vrije natuur zó explosief te groeien dat ze alle andere planten overwoekeren. Zonder natuurlijke vijanden verdringen ze inheemse plantensoorten.

Amerikaanse vogelkers is zo'n probleemsoort. Deze boom komt uit Noord-Amerika, maar werd hier herhaaldelijk aangeplant. Pas in de jaren 1960 werd het invasieve karakter van de soort duidelijk. Amerikaanse vogelkers verspreidt zich snel. Vanuit de bossen heeft de soort zich ook gevestigd in de houtkanten (perceelsranden met bomen en struiken), waar ze de inheemse soorten overwoekeren en zelfs doen verdwijnen. Hem volledig uitroeien lijkt helaas onmogelijk geworden. Door bestrijding houden we hem onder controle en krijgen onze inheemse soorten opnieuw kans om te groeien.

Ook **reuzenbalsemien** is zo'n woekeraar. Deze plant vind je vooral langs waterlopen. De reuzenbalsemien groeit zo sterk dat hij op korte tijd een smalle waterloop laat dichtgroeien. Het water kan dan niet meer verder - als een dam - met mogelijke waterrellende tot gevolg. Bovendien wordt de plantenmassa zo dik dat hij andere planten verstikt en geen plaats biedt voor dieren. De éénjarige plant sterft af in de winter en zorgt ervoor dat de oevers bloot komen te liggen, met erosie tot gevolg.

Deze houtkant is overwoekerd door Amerikaanse vogelkers. De jonge inheemse bomen en struiken hebben amper nog plaats om te groeien.

2

Hoe herken je Amerikaanse vogelkers of reuzenbalsemien?

Amerikaanse vogelkers vind je voornamelijk in bossen en houtkanten. Hij kan tot 20 meter hoog worden. De bladeren zijn donkergroen glanzend. Van mei tot juni bloeit hij met witte hangende trossen, later komen er rode (onrijp) tot zwarte vruchten aan. De meest eenvoudige manier om 'm te herkennen is het kneuzen van een tak: je ruikt een indringende amandelgeur. De bladeren, schors en pitten van de Amerikaanse vogelkers zijn giftig voor mens en dier.

Reuzenbalsemien is een éénjarige plant die tot wel 2,5 meter hoog kan worden. Je vindt hem meestal langs het water. Je herkent hem gemakkelijk aan de grote roze-witte bloemen, die bloeien van juli tot en met oktober. De zaad-dozen van de plant springen bij de lichtste aanraking open en verspreiden het zaad, via het water, kilometers ver.

Reuzenbalsemien wordt een dikke plantenmassa die alle andere planten verstikt.

Amerikaanse vogelkers herken je aan de glanzende bladeren, de 'kersen' en de geur van de schors.

Reuzenbalsemien herken je aan de mooie roze-witte bloemen.

3 Wie doet de bestrijding?

De bestrijding van Amerikaanse vogelkers werkt alleen als iedereen samenwerkt.

De afgelopen decennia staken overheden, (natuur)verenigingen en particulieren al veel geld en energie in de bestrijding van Amerikaanse vogelkers in voornamelijk bossen. Het Regionaal Landschap Lage Kempen bundelt nu samen met 6 gemeenten (Neerpelt (Sint-Huibrechts-Lille), Bocholt, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel (Eksel), Meeuwen-Gruitrode en Peer), Regionaal Landschap Kempen en Maasland, Watering De Dommelvallei en het Limburgs Steunpunt voor Rurale Ontwikkeling de krachten om de Amerikaanse vogelkers en reuzenbalsemien duurzaam te bestrijden. De werken krijgen financiële ondersteuning van Leader Kempen en Maasland, de provincie Limburg, de Regionale Landschappen en de gemeenten.

De bestrijding is vorig jaar gestart en loopt nog tot eind 2014. De behandelde Amerikaanse vogelkers sterft af, maar blijft in de houtkant staan. Door hem niet te kappen, komt er geen licht op de bodem en verkleint de kans dat de zaden opnieuw gaan kiemen. Pas na een tijdje kan de boom verwijderd worden. Na de bestrijdingswerken planten we, waar nodig, opnieuw inheemse bomen en struiken.

4 Kan ik zélf exoten bestrijden?

Heb je een stuk bos of houtkant waarin Amerikaanse vogelkers staat en wil je deze bestrijden? Gebruik dan de praktische gids '**Bestrijden van Amerikaanse vogelkers**' in houtkanten. Hierin staat van A tot Z uitgelegd hoe je tewerk moet gaan om de soort te bestrijden.

- > Gratis Praktische gids: www.rllk.be/zelf-doen
- > Bij de handleiding hoort ook een instructiefilm: www.rllk.be/publicaties/videos/41/

Reuzenbalsemien vind je vooral op nattere gronden, in beekvalleien. Reuzenbalsemien is een éénjarige plant, dus niet in zaad laten komen is de boodschap. Trek hem uit of maai 'm af als hij in bloei staat, vóór er zaden worden gevormd. Watering De Dommelvallei heeft veel ervaring met het bestrijden van deze soort.

> Meer info? www.wateringdedommelvallei.be

Je kan er ook hun ervaringsrapport over de bestrijding van de reuzenbalsemien downloaden.

5 Mogen exoten nog worden verkocht?

Ja. Niettemin wordt de verkoop of aanplant sterk afgeraden. De professionele groensector heeft wél een gedragscode opgesteld die verkopers van planten, aannemers, gemeenten, ... op vrijwillige basis kunnen ondertekenen om bepaalde invasieve soorten niet meer te verkopen of aan te planten. Ook reuzenbalsemien en Amerikaanse vogelkers staan op die lijst. Meer info op www.alterias.be

6 Wat kan ik zelf doen?

- Voorkomen is beter dan genezen! Koop of plant geen invasieve plantensoorten. Als je op zoek bent naar planten voor je eigen tuin, kies je best voor planten van hier. Dat zijn planten die in onze streek thuishoren. Je vindt een handige plantwijzer op www.plantvanhier.be
- Verwijder zelf scheuten uit je tuin: zowel Amerikaanse vogelkers als reuzenbalsemien zaaien zich vrij snel uit. Door de jonge scheuten uit te trekken, voorkom je dat de plant in zaad komt en stop je de verspreiding.
- Ontdek je een nieuw soort exoot, waarvan de verspreiding erg snel gebeurt? Meld het op www.waarnemingen.be/exoten. Zo kunnen nieuwe exoten snel gedetecteerd en aangepakt worden voordat ze een groot probleem vormen.

GROENJOBS VOOR BOSLAND

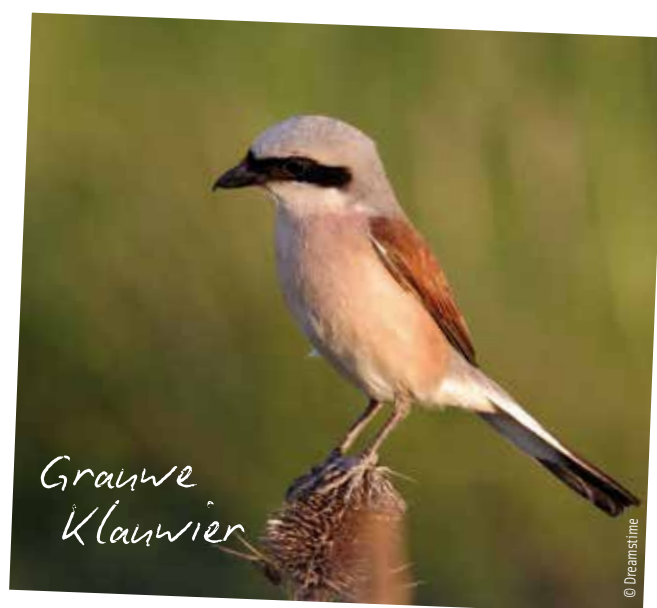
De volgende 3 jaar zullen arbeiders uit de 'sociale economie' in de drie Boslandgemeenten (Hechtel-Eksel, Overpelt en Lommel) in totaal 25.200 uren werken in de bossen en de natuur. Het gaat om mensen die moeilijk terecht kunnen op de reguliere arbeidsmarkt, maar met een goede ondersteuning nuttig en nodig werk verrichten in de natuur.

Je zal ze vanaf 1 januari 2015 zien maaien, heide beheren, bomen planten, wandelpaden proper houden, zitbanken herstellen, Amerikaanse vogelkers bestrijden, open plekken maken in het bos ... In alle weersomstandigheden trekken ze eropuit. Als je ze tegenkomt in het bos, steek je duim maar eens op! De Vlaamse Overheid en de drie Boslandgemeenten delen de kosten.

GRAUWE KLAUWIER EN BOOMKIKKER IN BUITENHEIDE

Buitenheide in Hamont-Achel is een bijzonder waardevol gebied voor heel wat zeldzame diersoorten. Om het gebied nóg aantrekkelijker te maken voor onder andere de grauwe klauwier en de boomkikker voeren we momenteel verschillende werken uit. Zo wordt een betere verbinding gemaakt met een bestaand natuurgebied van Natuurpunt en worden bosranden aangelegd door bomen om te vormen naar hakhoutbeheer (cyclisch beheer van snoeien en terug laten groeien). Zo komt er meer structuur en een geleidelijke overgang naar bos, wat voor veel dieren interessant is.

Tegelijk worden er twee poelen gegraven, die zorgen voor meer juffers en libellen - voedsel voor de grauwe klauwier - en een voortplantingsplek voor de boomkikker. Later worden er houtkanten in hakhoutbeheer genomen en nieuwe bomen aangeplant. Dit project wordt uitgevoerd met cofinanciering van het Agentschap voor Natuur en Bos en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling om Europese natuurdoelen te realiseren.

NIEUW SPEELBOS IN NEERPELT

Kinderen die vaak buiten spelen zijn gezonder én gelukkiger, wijst onderzoek uit. Om ze nog een extra stimulans te geven om de natuur in te trekken, hebben onze parkrangers in het Neerpeltse Kolisbos een speelbos gemaakt. Aan de Torenstraat, ter hoogte van de brandtoren, kunnen kinderen nu schuilen in een wigwam, klimmen in een klimboom, dansen rond een totempaal of zelfs Twister spelen.

De speelelementen zijn volledig in hout gemaakt, om het natuurlijke karakter van het speelbos te behouden. De parkrangers zijn arbeiders uit de sociale economie, die in heel Limburg werken in de natuur uitvoeren. De speelelementen werden geplaatst met SALK-middelen van de Vlaamse Overheid en de provincie Limburg, de gemeente Neerpelt en uitgevoerd door het Regionaal Landschap Lage Kempen.

SPORTPAARDEN HOUDEN VAN WEIDEVOGELS

Op de Ashford Farm, een vermaarde paardenfokkerij in Bocholt, houden ze niet alleen van sportpaarden, maar ook van weidevogels. De Ierse eigenaar koos ervoor om het landschap rondom zijn manège zo in te richten dat het niet alleen aantrekkelijk oogt, maar ook interessant is voor onder meer de grutto. Over 800 meter werden exoten verwijderd uit de houtkanten. Tegelijk werden alle houtkanten opnieuw in hakhoutbeheer gezet. De lege plaatsen werden opgevuld met maar liefst 2200 nieuwe, streek-eigen, bomen en struiken.

Voor de weidevogels werd aan de buitenzijde van de paardenweides een poel aangelegd en een zogenaamde 'plas-dras' gecreëerd. Dat is een zone die soms onder water staat, maar ook droog kan vallen. Alle werken werden uitgevoerd met ondersteuning van de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos en Regionaal Landschap Lage Kempen. Dat de nieuwe inrichting een goede keuze was, is deze zomer al bewezen: de eerste grutto is al gespot!

BOCHOLTS HOUT VERWARMT SCHOLENCAMPUS BIOTECHNICUM

Geen afhankelijkheid meer van stijgende aardgas- of stookolietarieven meer voor de nieuwe vleugel van de scholencampus Biotechnicum in Bocholt. Vanaf de winter van 2015 zal het nieuwe gebouw van de scholencampus verwarmd worden met hout uit de Bocholtse houtkanten. Een slim alternatief, want het is een onuitputtelijke energiebron: na het oogsten van het hout, groeit het immers gewoon weer terug. Na een 8-tal jaar kan het opnieuw geoogst worden. Als je dan weet dat je met hout uit een 150 meter lange houtkant een standaard woning een jaar lang kan verwarmen, hoeven de scholen in Bocholt, waar 100 km aan gemeentelijke houtkanten groeien, geen schrik te hebben om zonder hout te vallen. De eerste Bocholtse houtkanten worden deze winter al geoogst door lokale landbouwers, die het hout versnipperen en laten drogen in loodsen, zodat het in 2015 gebruikt kan worden om de school te verwarmen. De verschillende partners (de scholencampus PVL, Biotechnicum en De Driehoek, Agro-Aanneming, de gemeente en het Regionaal Landschap Lage Kempen) zijn verenigd in een lokale coöperatie "**Landschapsenergie**". De coöperatie koopt de verbrandingsketel en legt het warmtenet aan in de school. Tegelijk wordt voor de hele gemeente een houtkantenplan uitgewerkt, waarbij vooraf bepaald wordt welke houtkant wanneer geoogst wordt, rekening houdend met de natuurwaarden.

Het verwarmen met houtsnippers uit lokale houtkanten heeft heel wat voordelen: je steunt de lokale economie en bent minder afhankelijk van fluctuerende energieprijzen. Tegelijk worden de houtkanten opnieuw beheerd zoals vroeger, wat zorgt voor meer variatie in het landschap – waar heel wat diersoorten mee van profiteren. Voor de landbouwers is het een aanvullend inkomen en worden de randen rond de akkers goed onderhouden.

Dit TWECOM-project krijgt de steun van Interreg IVB en de provincie Limburg.

NIEUW VADEMECUM EXOTEN

Wil je, na ons dossier over uitheemse invasieve planten, nog méér weten? Raadpleeg dan het nieuwe Technisch vademecum Beheer van invasieve uitheemse planten. Ook op www.ecopedia.be vind je heel wat informatie terug over invasieve exoten.

> Bestel het vademecum op www.inverde.be of download via www.natuurenbos/over-ons/publicaties.

Geef deze kerst een wandelbox cadeau!

Nog op zoek naar een origineel cadeautje voor onder de kerstboom? Geef eens een stukje natuurbeleving, met een wandelbox Wijers of Bosland!

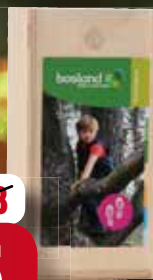
De boxen verzamelen de mooiste wandelroutes in twee unieke, prachtige streken in Limburg: **De Wijers in midden-Limburg** en **Bosland in het noorden van de provincie**. Bovendien bestel je ze nog tot 15 december met een fikse korting!

Bestel jouw favoriete wandelbox door het bedrag van de box + € 5,95 verzendkosten **vóór 15 december 2014** over te maken op rekeningnummer BE83-0013-9495-8515 met vermelding van de gekozen box en je adres. Je kan ook online bestellen in onze webwinkel op www.rllk.be/webshop

~~€15~~

€12

~~€18~~

€15

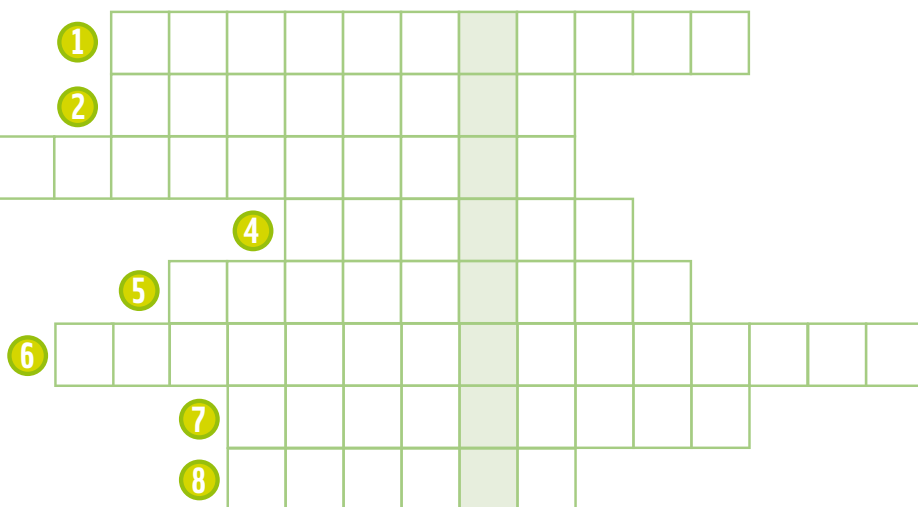
WIN

ÉÉN VAN DE 10 WANDELBOXEN DE WIJERS of BOSLAND

Trek je wandelschoenen aan en duik de Limburgse natuur in! Ontdek de uitgestrekte bossen van Bosland, waar kinderen heerlijk kunnen dromen tussen bomen of duik onder in de wonderwaterwereld van het land van 1001 vijvers, De Wijers!

Zin gekregen? Vul de puzzel in en bezorg ons vóór 6 januari 2015 het woord dat we zoeken, via info@rllk.be of RLLK-landschapsnieuws, Grote Baan 176, 3530 Houthalen-Helchteren. Vermeld je voorkeur: **wandelbox van De Wijers of Bosland.**

- 1 Gebied in Hamont-Achel waar werken gebeurd zijn voor de grauwe klauwier
- 2 Bos in Neerpelt waar een speelbos werd gemaakt
- 3 Scholencampus in Bocholt, die kiest voor verwarming op houtsnippers
- 4 Zo noemen we invasieve uitheemse planten
- 5 Een woekerende plant in onze streek is de Amerikaanse...
- 6 Deze plant heeft mooie roze-witte bloemen, maar zorgt voor erosie van oevers
- 7 Arbeiders uit de sociale economie gaan binnenkort in Bosland aan het werk. Dit project heet...
- 8 Deze vogel is al gespot aan de Ashford Farm in Bocholt.

ANTWOORD: